

Adli Tıbbın Tarihsel Gelişimi, Türkiye'deki Yapılanması ve Sorunları

Sermet KOÇ¹, Ümit BİÇER²

¹*İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, İstanbul*

²*Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Kocaeli*

Adli Tıp, hukuk ile tıbbı birleştiren; tıp bilimleri içerisinde hukukun tıpla ilgili konularını araştıran bilimdir. Adli tıp doğası gereği çok disiplinli bir alan olup, bu alanda yer alan bilimlere “Adli Bilimler” denilmektedir. Adli bilimler başta “adli patoloji”, “adli toksikoloji”, “adli genetik” ve “adli psikiyatri” olmak üzere; bir çok bilim ve mesleğin “adli” konularını/ disiplinlerini (adli adli arkeoloji, adli diş hekimliği, kriminalistik, tıp hukuku, adli mühendislik, adli hemşirelik, adli fizik, adli trafik, adli belge incelemeleri,..) içermektedir.

Adli tıbbın tarihçesini çok kısa bir şekilde özetlemek gerekirse, bazı önemli başlıklar şunlardır:

Dünyada

Hiç kuşkusuz başlangıçta “adli tıp” diye bir bilim dalının varlığı söz konusu değildi. Hukuk ve tıp karşılıklı olarak bir etkileşim içinde idi. M.Ö. 3000 yıllarında Mısır'da başyargıç Pharaoh Zoser'in özel hekimi olan **İmhotep** aynı zamanda ilk adli tıp uzmanı olarak kabul edilmektedir. Bugün için adli tıbbı ilgilendirebilecek ilk belgeler eski hukuk belgelerinin içinde yer almaktadır. Babil'deki **Hammurabi Kanunları** (M.Ö. 1400) ilk olmak üzere Eski Mısır, Hindistan, Çin, İran, Yunanistan ve Roma'dan günümüze ulaşabilen belgeler mevcuttur. Hammurabi Kanunları'nda tıbbi uygulamalar ile ilgili hükümler; hekimlerin hakları, yükümlülükleri ve hekim hatalarına bağlı hukuki ve cezai sorumlulukları yer almıştır. Bu kanunlarda suçlar ve hekimlere uygulanacak cezalar hastanın sosyal konumuna göre belirlenmiştir. Bizans döneminde **Justinian Kanunu**'nda (M.S. 483-565) adli tıpla ilgili olarak birçok hüküm bulunmaktadır.

Ortaçağdan itibaren özellikle Avrupa'da adli tıpla ilgili bazı önemli hukuksal düzenlemeler yapıldığını görmekteyiz. Almanya'da Bamberg adli bir rahibin ortaya koyduğu kanunlar (**Bamberg Kanunu**) ile adli tıbbın hukuki esasları ortaya konulmuştur.

Adli tıbbın asıl gelişmesi ise 19. yüzyılda başlamış olup, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler sayesinde ayrı bir bilim haline gelmiştir. Avrupa'da ve Amerika'da adli bilimler ile ilgili birçok kuruluş ve organizasyonun (araştırma grupları, dernek faaliyetleri, kongre, sempozyum, dergi,..) ortaya çıkmasına yol açmıştır.^{1,2,3}

Türkiye'de

Türkiye'de adli tıbbi uygulamaların tarihsel gelişimi ile ilgili yeterli araştırma yapılmamış olmakla birlikte; çok eskilerde Hitit yazıtlarında hukuksal içerikli ifadeler, kurallara rastlamamız mümkündür. Selçuklular ve Osmanlılar döneminde tıbbi ilgilendiren hukuksal metinler olduğu bilinmektedir.

Adli tıp gerçek anlamda, Osmanlı imparatorluğunun son dönemlerinde Mektebi Tıbbiye-i Şahane'nin kurulmasıyla

Resim 1: M. Ö. 3000 yıllarında Mısır'da başyargıç Pharaoh Zoser'in özel hekimi olan İmhotep "Tıbbın Tanrısı" ve aynı zamanda ilk adli tıp uzmanı olarak kabul edilmektedir.

birlikte başlamıştır. Bu okulda, Avusturya Viyana'dan getirilen **Dr. Charles Ambroise Bernard**, Adli Tıp derslerini ilk kez 1841'de "*Tıbb-i Kanuni*" adı ile vermeye başlamıştır. Dr. Bernard'ın ısrarı üzerine Sultan II. Abdülmecit 1843 yılında kadavra diseksiyonuna ve Hıristiyan ölülerinin otopsisine izin veren bir ferman çıkarmış ve böylece ilk otopsi başına sırtık düşerek ölen bir işçinin cesedine uygulanmıştır. O yıllarda dini nedenlerle otopsiler Müslüman ölülerine uygulanamamış, günah sayılmıştır.

1844'de Dr. Bernard çok genç 36 yaşında hastalanarak ölünce adli tıp derslerini bir süre yardımcısı **Dr. Spitzer** vermiştir. 1846'da **Servicen Efendi** Askeri Tıbbiye Mektebi'nde Tıbb-ı Kanuni hocası olmuştur.

1857 yılında Sultan Abdülmecit'in fermanı ile Meclis-i Umur-ı Tıbbiye'ye bağlı "Tıbbi ve Adli Komisyon"un kurulmasıyla ülkemizdeki adli tıp teşkilatının ilk adımı atılmıştır.

Resim 2: Osmanlı dönemi adli tıbbının önemli isimleri: Sırasıyla; Dr. Servicen Efendi (1815 - 1895), Dr. Agop Handanyan (1834 - 1899), Dr. Ali Rüştü Paşa (1854 - 1913), Prof. Dr. Bahattin Şakir (1870 - 1922), Prof. Dr. Vasfi Bey (1884 - 1924), Prof. Dr. Ethem Akif Battalgazi (1875 - 1952) (4). İlk adli tıp hocası olan Dr. Charles Ambroise Bernard'ın resmine kaynaklarda rastlanmamıştır.

1867 de ilk sivil tıp fakültesi olarak kurulan Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye'de adli tıp dersi vermek üzere **Agop Handanyan** görev almıştır. Agop Handanyan'ın Fransızcadan çevirerek yayınladığı Adli Tıp ve Adli Kimya (Toksikoloji) kitapları bulunmakta olup; bugünlerde bir tezin de inceleme konularındandır.

1879'da ilk kez yürürlüğe giren **Usulü Muhakematı Cezaiye Kanunu** (Ceza Muhakemeleri Kanunu) ile adli otopsilerin kuralları belirlenmiş ve ilk kez resmi bilirkişilik tanımlaması yapılmış; Polis Müdürlüğü'ne bağlı Zabıta Tababet-i Adliye Şubesi kurularak, başına Dr. Ali Rüştü Paşa getirilmiştir. Bu birim bugün ki Adli Tıp Kurumu'nun da öncüsü kabul edilebilir. 1908 de Morg Müdürlüğü kurulunca **Dr. Ali Rüştü Paşa** ilk Morg Müdürü olmuştur.

Dr. Bahattin Şakir'in yaşam öyküsü ise, başlı başına bir romana konu oluşturacak niteliktedir. 1900 yılında Askeri Tıbbiye'ye Adli Tıp Muallim Muavini olur, ancak hürriyet taraftarı fikirleri nedeni ile Erzincan'a sürgün edilir, oradan Paris'e kaçar. 1908'de Meşrutiyet ilan edilince yurda döner, Askeri Tıbbiyede Adli Tıp Profesörlüğü'ne, bir yıl sonra da 1909'da askeri ve sivil tıp mektepleri birleştirilerek kurulan İstanbul Tıp Fakültesi adli tıp hocalığına getirilir. Ülkemizde ilk telif Adli Tıp Ders kitabı yazarıdır. Dr. Bahattin Şakir 1908'de İttihat ve Terakki Partisi İstanbul İl Yöneticisi seçilir, 1910-1921 yıllarında Şurayı Ümmet Gazetesi'ni çıkarır. I. Dünya Savaşı yıllarında Erzincan ve yöresinde Teşkilat-ı Mahsusa yöneticisi olarak görev yapmış ve Ermeni Tehciri içinde etkin rol oynamıştır. Bu nedenle, mütareke sonu İtilaf Devletlerince gıyabında mahkûm edilir, 1922'de Berlin'de Berlin'de Cemal Azmi Bey ile birlikte Ermeni suikastçiler tarafından öldürülmüştür.^{3,4}

Türkiye'de adli tıp ve ruh sağlığı 1900 yıllarının başında birlikte ele alınmış Dr. Bahaddin Şakir ve Dr. Mustafa Hayrullah Diker bu alanın ilk öncüleri olmuştur. **Dr. Mustafa Hayrullah Diker** 1915 yılında "Tababet-i Adliye-i Mecanin" adlı akıl hastalıkları, ceza ve hukuk sorumluluğu, bilirkişilik konularının ele alındığı ilk kitabı yazmıştır. Bu kitap Türkiye'de adli psikiyatri ile ilgili ilk eser olarak kabul edilmekte ve adli psikiyatri alanına giren konulardan söz etmektedir.⁵

Dr. Ethem Akif Battalgazi tıbbiyeyi birincilikle bitirdikten sonra, Askeri Tıbbiyede, Askeri ve Sivil Tıbbiyelerin birleşmesinden sonra tıp fakültesinde, Şam Tıbbiyesi'nde ve hukuk fakültesinde eğitimci olarak hizmet vermiştir. Tıbb-i Kanuni (Adli Tıp) derslerinin yanı sıra Seririyat-ı Veladiye (Kadın Hastalıkları Kliniği), Vezaiif-i Etibba (Deontoloji), Tarih-i Tıp (Tıp Tarihi) derslerini de üstlenmiş olup, bir adli tıp kitabı da bulunmaktadır.⁶

Türkiye'de Adli Tıbbın Yapılanması

Cumhuriyet döneminden itibaren ise adli tıbbın resmi olarak, hem üniversiteler, hem de Adalet Bakanlığı'na bağlı Adli Tıp Kurumu (ATK) yapıldığını; ayrıca son dönemde Sağlık Bakanlığı içerisinde de adli tıp uzmanı kadroları açıldığını görmekteyiz. Onsekiz ilde devlet hastanelerinde adli tıp birimleri ve uzmanı bulunmaktadır.

Üniversitelerde adli tıp

1909'da askeri ve sivil tıp mektepleri birleştirilerek oluşturulan İstanbul Tıp Fakültesi'ndeki adli tıp biriminden sonra; sırası ile 1946 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde, 1959 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde, 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde adli tıp birimleri kurulmuş; bunu diğer kurulan tıp fakültelerinin adli tıp anabilim dalları izlemiştir. Adli tıp anabilim dalları Yüksek Öğretim Kurumu yasasına göre eğitim, öğretim ve bilimsel araştırma yapan birimlerdir. Türkiye'de halen iki adli tıp enstitüsü ve 39 ilde adli tıp anabilim dalı bulunmaktadır.

1982'de İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, 1983'de Ankara Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü kurulmuş olup; adli bilimlerde yüksek lisans ve doktora eğitimi vermektedir. Adli Tıp Enstitüleri dışında bazı üniversitelerin Sağlık Bilimleri Enstitüleri (örneğin; Çukurova, Marmara Üniversitelerinde) adli tıp dalında yüksek lisans ve doktora programları vermektedir.^{3,7,8}

Adli Tıp Kurumu

Osmanlı İmparatorluğu'nda adli tıp teşkilatlanmasındaki en önemli değişiklik 1917 yılında gerçekleşmiştir. 225 Sayılı Kanun'la mevcut adli tıp teşkilatı Sağlık Bakanlığı'ndan ayrılarak Adalet Bakanlığı'na nakledilmiş ve 1917 yılında Adalet Bakanlığı'na bağlı Adli Tıp Müessesesi kurulmuş ve içinde Tıbbi Adli Meclisi, Morg Müdürlüğü, Kimya Müdürlüğü, Müşahadehane Müdürlüğü oluşturulmuştur. Müşahadehane müdürlüğüne Dr. Mashar Osman Bey tayin edilmiştir. 23 Nisan 1920'de açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) açılışından altı ay sonra, 11 Ekim 1920'de 38 Sayılı Tababet-i Adliye Kanunu'nu kabul etmiştir. TBMM'nin erken dönem yasama faaliyetlerinden biri olmasıyla dikkati çeken bu kanun halen yürürlükte olup adli tabiplerin görev ve yetkilerini tanımlamaktadır.

Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara'da Adli Tıp İşleri Müdürlüğü kurulmuş daha sonra 1926 yılında 813 sayılı Adli Tıp Müessesesi Kanunu yürürlüğe girince Umum Müdürlük haline getirilmiş ve bu kanunla 1917 yılındaki şubelere ilaveten taşraya adli tabiplikler kurulmuştur. 813 Sayılı Kanun 27 sene yürürlükte kalmış; işlerin çoğalması, uzman eleman eksikliği ve personel yetersizliği göz önünde tutularak 1953 yılında 6119 sayılı kanun çıkmış ve bu kanunla "Tıbb-i Adli" ismi "Adli Tıp" şeklinde değiştirilmiş, meclis müstakil kılınmış, mevcut üç şubeye bir yeni şube olarak Fizik Tetkikler Şubesi ilave edilmiştir. Ayrıca bu kanunla üniversite bulunan şehirlerde adli tıp enstitüleri ile sinir ve ruh hastalıkları klinikleri adli tıpla ilgili konularda resmi bilirkişi kılınmıştır.

6119 sayılı kanunda giderek yetersiz kalmış, 20.04.1982 tarihinde kabul edilen ve 01.05.1982 tarihinde yürürlüğe giren 2659 sayılı "**Adli Tıp Kurumu Kanunu**" ile kurum yapısında önemli gelişmeler olmuştur.

Bu kanun 19.2.2003 tarih, 4810 sayılı değişiklikle son halini almıştır. Bu kanun değişikliği ile daha önce 5 olan ihtisas kurulu sayısı 6'ya çıkarılmıştır.

Bugün Adli Tıp Kurumu merkez ve taşra örgütlenmesi olarak iki yapıdan oluşmuştur. Merkez yapılanmayı İstanbul'da yer alan "Adli Tıp İhtisas Daireleri", "Adli Tıp İhtisas Kurulları" ve "Adli Tıp Genel Kurulu" oluşturmaktadır. Adli Tıp Kurumunda Morg, Gözlem, Kimyasal Tahlil, Biyoloji, Fizik İncelemeleri ve Trafik Dairelerinden oluşan altı ihtisas dairesi, yargılama makamlarının doğrudan başvurusu üzerine resmi bilirkişi olarak inceleme ve araştırma yapmaktadır. ATK'da görev alanları yasa ile belirlenen altı ihtisas kurulu bulunmaktadır. İhtisas kurulları, mahkemelere doğrudan bilirkişi olarak hizmet vermek yerine, mahkemelerce kanaat verici nitelikte görülmeyen bilirkişi raporlarındaki çelişkileri gidermekle yükümlüdür. Adli Tıp Genel Kurulu ise, tüm ihtisas kurulu üyelerinin ve Adli Tıp Kurumu Başkanı'nın yer aldığı, çelişkilerin giderildiği üst yapılanma olup gerekli olduğu hallerde ve yaklaşık ayda bir toplanan bulunmaktadır.

Taşra yapılanması ise, "adli tıp grup başkanlıkları" ve "şube müdürlükleri"nden oluşmaktadır. Türkiye'de yedi ilde "adli tıp grup başkanlığı" ve elliyedi ilde "şube müdürlükleri" bulunmaktadır.^{3,7,9}

Adli Tıp Uzmanları Derneği (ATUD)

Uzmanlık derneklerinin hedefleri; topluma sunulan uzman hekimlik hizmetinin olanaklı olan en yüksek düzeye çıkarılması ve sürdürülmesi için çalışmak, uzmanlık derneklerinin eğitim, araştırma, hasta bakımı ve toplum sağlığı alanındaki etkinliklerinin izlenmesi, iyileştirilmesi, yönlendirilmesi ve bu etkinliklerin eşgüdümünü yapmak, tıpta uzmanlık eğitiminin çağdaş bir düzeye eriştirilmesi için standartların oluşturulması, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve korunması ile ilgili ulusal hedef ve koşulların saptanarak özgün Türkiye modelini işlerliğe kavuşturmak ve uzman hekimlerin mesleki durumunu ve ünvanını ulusal ve uluslararası alanda savunmak olarak belirlenmiştir.¹⁰

Adli Tıp Uzmanları Derneği 1992 yılında İstanbul'da "adli tıp uzmanları ve asistanları arasında sosyal ve bilimsel dayanışmayı sağlamak, hak ve menfaatlerini korumak, adli tıp alanındaki ulusal ve uluslararası bilimsel çalışma ve araştırmaları izlemek, adli tıp biliminde yüksek bir standart oluşturmak, bu alandaki araştırma ve çalışmalarını teşvik etmek, konuyla ilgili bilim adamları arasında bilgi ve görgü alışverişini organize etmek, adli tıp biliminin geliştirilmesi ile ilgili konularda finans desteği sağlamak, bu amaçla her türlü teknolojik donanıma destek vermek, tesis oluşturmak, adli tıpla ilgili konularda adli makamlara yardımcı olmak, kamuoyunu aydınlatmak" amacıyla kurulmuş bir uzmanlık derneğidir.¹¹

ATUD, TTB tarafından 1993'de oluşturulan Tıpta Uzmanlık Dernekleri Koordinasyon Kurulu'nun başlangıcından itibaren asil üyesi olup IALM (Uluslararası Adli Tıp Akademisi), ECLM (Avrupa Adli Tıp Komitesi) ilkeleri doğrultusunda adli tıp uzmanı görev tanımı, çekirdek müfredat ve meslekte yeterlilik kurulu yapılanmalarını 14-15 Aralık 2002 tarihlerinde oluşturmuş ve ECLM'ye gözlemci üye olarak kabul edilmiştir.

ATUD 1996 yılından itibaren düzenli olarak “Adli Tıp Bülteni” adında SCI izleme sürecinde olan bilimsel hakemli bir dergi yayınlamakta adli tıp anabilim dalları ile birlikte 2 yılda bir “Adli Bilimler Kongresi” ve “Adli Bilimler Sempozyumu” ile aylık bilimsel toplantılar düzenlemektedir.^{11,12}

ATUD; adli tıp alanında ulusal ve uluslararası pek çok projeyde yer almıştır. Türk Tabipleri Birliği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve bu alanda çalışan ulusal uluslararası kuruluşlarla yürüttüğü dört yıllık bir çalışma sonunda BM’in temel bir belge olarak kabul ettiği “İstanbul Protokolü”nde hem üyeleri hem de kurumsal olarak ATUD’un imzası vardır. ATUD “İstanbul Protokolü” eğitimlerinin yurt içi ve yurtdışı eğitimlerinde de üyeleriyle aktif olarak yer almıştır.¹³

1997 yılında Bosna’da İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yapılan çalışmalarda toplu mezarlardan çıkarılan cesetlerin kimliklendirilmesi ve ölüm nedenlerinin belirlenmesi için BM’ce oluşturulan uluslararası ekipte çalışmalarda bulunmuş, kanıtlarını savaş suçları mahkemesine iletmiştir. Birinci basamak için adli tıp hizmetleri, insan hakları eğitimi, çocuk adaleti çalışma grubu, adli rapor formları ise ATUD’un düzenlediği veya katıldığı toplantılarda oluşturulmuştur.¹¹

ATUD, kuruluşundan bu güne adli tıp hizmetlerinde bilimselliğin, bağımsız ve özerk yapılanmanın, bilirkişiliğin ayrılmaz parçaları olduğunu savunmuş ve Adli Tıp Kurumu’nun bu çerçevede yeniden yapılandırılması için çalışmalarda bulunmuş ve model önerileri geliştirmiştir.^{11,14,15} ATUD Meslekte Yeterlilik Kurulu Türkiye’deki adli tıp akademisyen ve uzmanlarının birçoğunun katılımı ile “Adli tıp hizmet modeli ve insan gücü planlaması” kitabını yayınlamış ve ilgili kurumların dikkatine sunmuştur.¹⁵

Adli Tıbbın Türkiye’deki Mevcut Yapılanması İle İlgili Sorunlar

Adli tıbbın Türkiye’deki mevcut yapılanması dünyadaki gelişmiş ülkelerde var olan örnekler ile karşılaştırıldığında önemli farklılıklar göze çarpmaktadır. Yasa koyucu “Adli Tıp Kurumu” ile Adalet Bakanlığı’na bağlı bir resmi bilirkişilik yapılanması oluşturmuş, Yargıtay aracılığı ile de bilirkişilik hizmetlerinin bu kurumdan alınması için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Adli Tıp Kurumu savın bilirkişiliğini yapmakta, savunmanın bilirkişiliğini yapmamaktadır. Adli Tıp Kurumu; dünyada örneği olmayan bir bilirkişilik modeli olarak, bilirkişilik kavramı ve uygulamadaki durum açısından önemli sakıncalar içeren bir durum arz etmektedir. Dünyanın hiçbir demokratik hukuk devletinde yargılamanın yapıldığı organla tarafsız bilirkişi aynı kuruma bağlı olarak çalışmamaktadır. Adli tıp hizmetlerinin yürütüldüğü temel kurumlar genellikle üniversitelere bağlı enstitüler veya Cumhurbaşkanlığı, İçişleri, Sağlık Bakanlıkları gibi kurumlara bağlı geniş hak ve olanaklara sahip, bağımsız özerk çalışan birimler olarak yapılandırılmıştır.^{14,15,16}

ATK’nda üyelik, daire başkanlığı gibi önemli görevlere yapılan atamalarda, liyakat akademik çalışma ve derece,

bilimsel yeterlilik kriterleri bulunmamakta, görevlendirmeler ATK Başkanı’nun teklifi üzerine üçlü atama (Adalet Bakanı, Başbakan, Cumhurbaşkanı) yoluyla atanmaktadır. Tıbbın en yetkin ve karmaşık sorunlarının çözümünün beklendiği bir yapılanmada bilimsel kriter olmadan yapılan atamalar, siyasi kuşku uyandırmakta ve adalete gölge düşmesine yol açmaktadır.^{14,15,16}

Bilirkişi ve bilirkişilik kurumlarının yeterlik ve yetkinliklerinin bağımsız kurumlar tarafından değerlendirilmesi hukukun saygınlığı ve sağlıklılığı açısından çok değerli ve önemlidir. Adli tıp hizmetlerinin çözümü için oluşturulan “Adli Tıp Kurumu” merkezi yapılanmayı güçlendirmiş, giderek artan rutin hizmet ve görevlendirmeler sırasında kullanılan tercihler nedeniyle bilimsel vasfını yitirmeye başlamıştır. Mevcut uzman kadroları adli tıp uzmanları dışında herhangi bir eğitim programı ve sertifikasyon belgesine sahip değildir.^{12,14}

ATK İhtisas Kurulu ve Genel Kurulu’nun yapısı son derece tartışmalıdır. Adli Tıp Kurumu, bugünkü yapısıyla, bir insan için yaşamsal öneme sahip ve nihai nitelikte olan bilirkişi raporlarının konusu ile ilgili olmayan kişilerce hazırlandığı bir ortam yaratmaktadır. Psikiyatri alanını ilgilendiren bir rapora; kadın-doğum, mikrobiyoloji, ortopedi uzmanının, eczacı veya antropolog imza atmaktadır. Yargıtay çeşitli kararlarında, bu yapılanmanın raporlarını nihai rapor olarak kabul ederek raporların bilimsel değerlerini tartışma olanağını ortadan kaldırmaktadır. Bu yönde verilen kararlar yargı kararlarının AİHM dönmesine yol açmaktadır.

Bilirkişilik hususundaki var olan merkezîyetçi yaklaşım, aynı zamanda eğitimi de engellemekte; adli tıbbın ve adli bilimlerin gelişmesinin önünü kapatmaktadır. Adli Tıp Kurumu uluslararası standartlara uygun eğitim veren bilimsel ve akademik bir yapılanmaya sahip bulunmamakta üniversitelerle işbirliğine girmeyip eğitim ve araştırma amaçlı çalışmalar için destek olmamaktadır. Üniversitelerimiz genç hakim ve savcılarının, hekimlerin yetiştirilmesinde de önemli sorumluluklar taşımaktadır. Geleceğin yargı ve tıp mensuplarını yetiştirebilmek için de bu işbirliğine gidilmesi zorunluluğu vardır.

Üniversitelerde yer alan adli tıp birimleri ise, hem özellikle mevcut adli tıp sisteminden kaynaklanan; hem de genel üniversite sorunlara sahiptir. Üniversitelerde adli tıpla ilgili birimler nitel ve nicelik olarak, büyük bir birikime sahip olmakla birlikte, önemli ölçüde adli tıp hizmetlerinin dışındadır.

Türkiye’de adli tıp ve adli bilimlerde hizmet ve insan gücü açısından var olan bu ciddi sorunlara, acilen bir çözüm oluşturulması gerekmektedir.^{12,14,15}

Sonuç

Adli tıp hizmetlerinin yürütülmesi için öncelikle Adli Tıp Kurumu’nun acilen bağımsız ve özerk bir yapıya kavuşturulması, adli tıp kurumunun özellikle tıp fakültesi bulunan illerde Sağlık Bakanlığı ile eşgüdümlü olarak hastane merkezli yapılara entegre edilmesi gerekmektedir.

Bilimin kaynağı üniversitelerdir. Üniversiteler, aynı zamanda yeni bilgi ve teknoloji üreten araştırma ve eğitim kurumlarıdır. Adli tıp ve bilirkişilik hizmetlerinde üniversitelerimizden yararlanılması bilimsel gelişmelerin izlenmesi ve uygulanması açısından oldukça önemlidir.

Adli bilimler ve adli tıp alanında insan ve malzeme gücü sınırlı olduğundan, adli tıp hizmetinin yaygınlığı ve hızlı gerçekleşmesi, ülke kaynaklarının verimli ve dengeli kullanılabilmesi için üniversitelerimizden ve yetişmiş insan gücünden akılcı olarak yararlanılmalıdır. Bu düzenleme hizmetin hızlanmasını sağlayabileceği gibi, iş yükünü de ülke koşullarında kaynaklarıyla yerinde çözmeye aday yegane sistemdir. Alternatif bir çözüm olarak; ATK'daki bu aşırı merkeziyetçi yapının görev ve sorumluluklarının sınırlandırılması, belirli rutin hizmetler dışında kalan görevlerini tüm dünyada olduğu gibi üniversitelere bırakması düşünülebilir.

Kaynaklar

1. Curran WJ. History and Development, In Curran WJ, McGarry AL, Petty, CS (eds.) Modern Legal Medicine, Psychiatry, and Forensic Science, F. A. Davis Company, Philadelphia, 1980, 1-26.
2. Gök Ş. Adli Tıp Beşinci Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1983, 1-3.
3. Soysal Z, Eke M. Dünyada Adli Tıbbın Tarihçesi ve Gelişimi/Gök Ş. Adli Tıbbın Türkiye'de Geçirdiği Tarihi Evreler, Adli Tıp Cilt I. (Ed. Soysal Z, Çakalır C), İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul, 1999, 1-44.
4. Aykaç M. Adli Tıp Ders Kitabı; http://www.itf.istanbul.edu.tr/adlitip/Adlitip_ogretimi.htm (Son erişim tarihi 22. 2. 2009).
5. Ersoy N, Gündoğmuş ÜN, Şehiraltı M "Türkiye'de Adli Tıp Eğitiminin Tarihsel Sürecinde Beş Temel Kaynak (1294-1331)", Türkiye Klinikleri Tıp Tarihi Dergisi, 2001, 1: 127-137.
6. Koç S, Gündoğmuş ÜN, Şehiraltı M. Ülkemiz Adli Tıbbına Katkıda Bulunan Prof. Dr. Ethem Akif Battalgazi'nin Meslek Hayatı Üzerine Tarihsel Bir Değerlendirme. T Klin Adli Tıp Dergisi, 2005; 2/1: 18-21.
7. Gök, Ş.: Adli Tıbbın Türkiye'de Geçirdiği Evreler, Temel Matbaacılık Ambalaj Sanayi Ltd. Şti., İstanbul, 1998.
8. İ. Ü. Adli Tıp Enstitüsü. <http://www.istanbul.edu.tr/enstituler/adli/Enstitü>
9. Adli Tıp Kurumu Kanunu; <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/587.html>
10. Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu. <http://www.ttb.org.tr/udek/>
11. ATUD hakkında. <http://www.atud.org.tr/>
12. Özasan A, Özçelik A, Koç S. Adli Tıbbın Türkiye'deki Yapılanması, Sorunları ve Çözüm Önerileri, IV. Ulusal Sağlık ve Hastane Yönetimi Sempozyumu, Kongre Kitabı, İstanbul, 27-28 Eylül 2001; 536-543.
13. İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi İçin El Kılavuzu (İstanbul Protokolü). Türkiye İnsan Hakları Yayınları 24, İstanbul, Ocak 2001.
14. Adli Tıp Uzmanları Derneği. Adli tıp hizmetleri ve Adli Tıp Kurumu işleyişinin değerlendirilmesi, Rapor, Ağustos 2003
15. Adli Tıp Uzmanları Derneği (Ed. Y Balcı). Adli tıp hizmet modeli ve insan gücü planlaması. ATUD Yayınları, 7 Nisan 2007, Adana.
16. Koç S. Bilirkişilik ve Adli Tıp Kurumu, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2004; 50: 99-104.